

UUDEN TUTKIMUSTIEDON VÄLITTYMINEN KÄYTÄNNÖN METSÄTALOUDEN VESIENSUOJELUUN

Taina Ihaksi, BSAG, Projektijohtaja, Metsät /taina.ihaksi@bsag.fi

Toni Etholén

Uusin tutkimustieto metsätalouden vesistövaikutuksista korostaa tarvetta muutokseen!

**Tutkijoiden viestit: Tarvitaan tehokkaampia ohjauskeinoja –
käytännöt muuttuvat liian hitaasti**

NYKYTILANNE METSÄTALOUDEN VESISTÖVAIKUTUKSISSA

Puroista yli 90% uhanalaisia
–tilanne pahentunut

Lainsäädäntö ei ole onnistunut
suojaamaan lähteitä

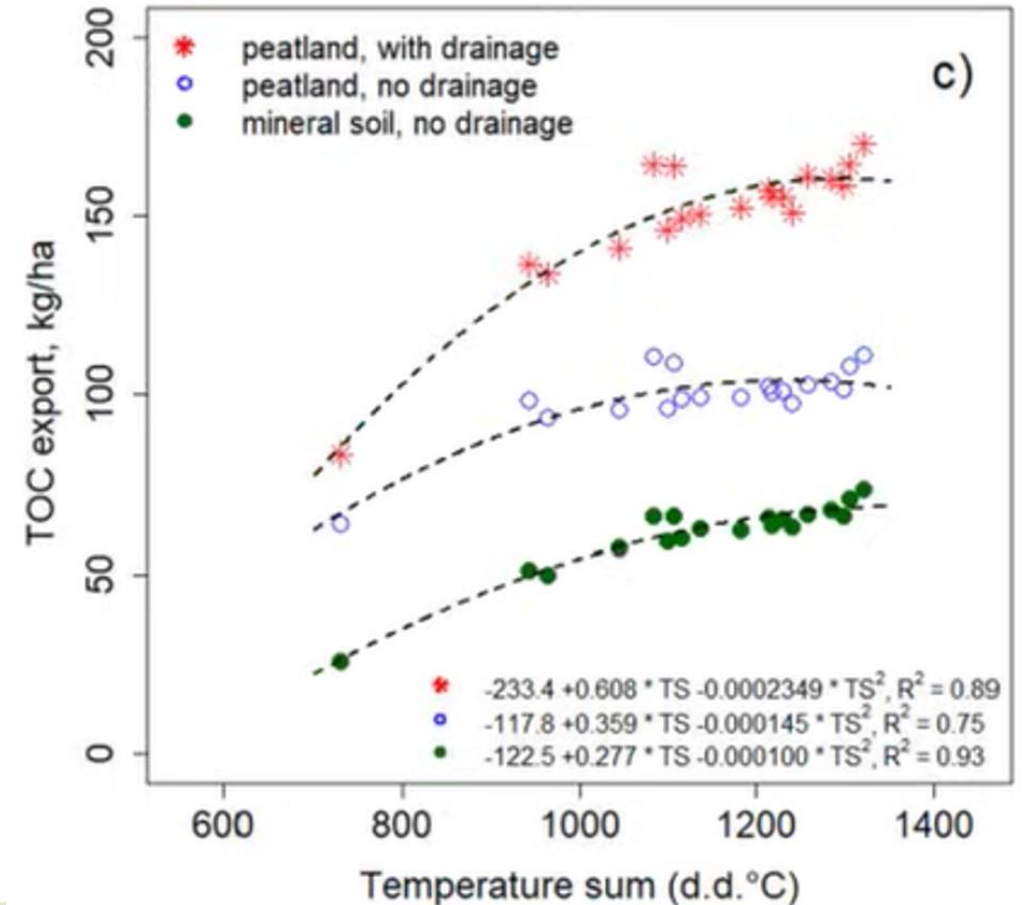

Ojituksia tehdään edelleen
turhaan ja tarpeettoman syviksi
-Todellinen tarvearvio

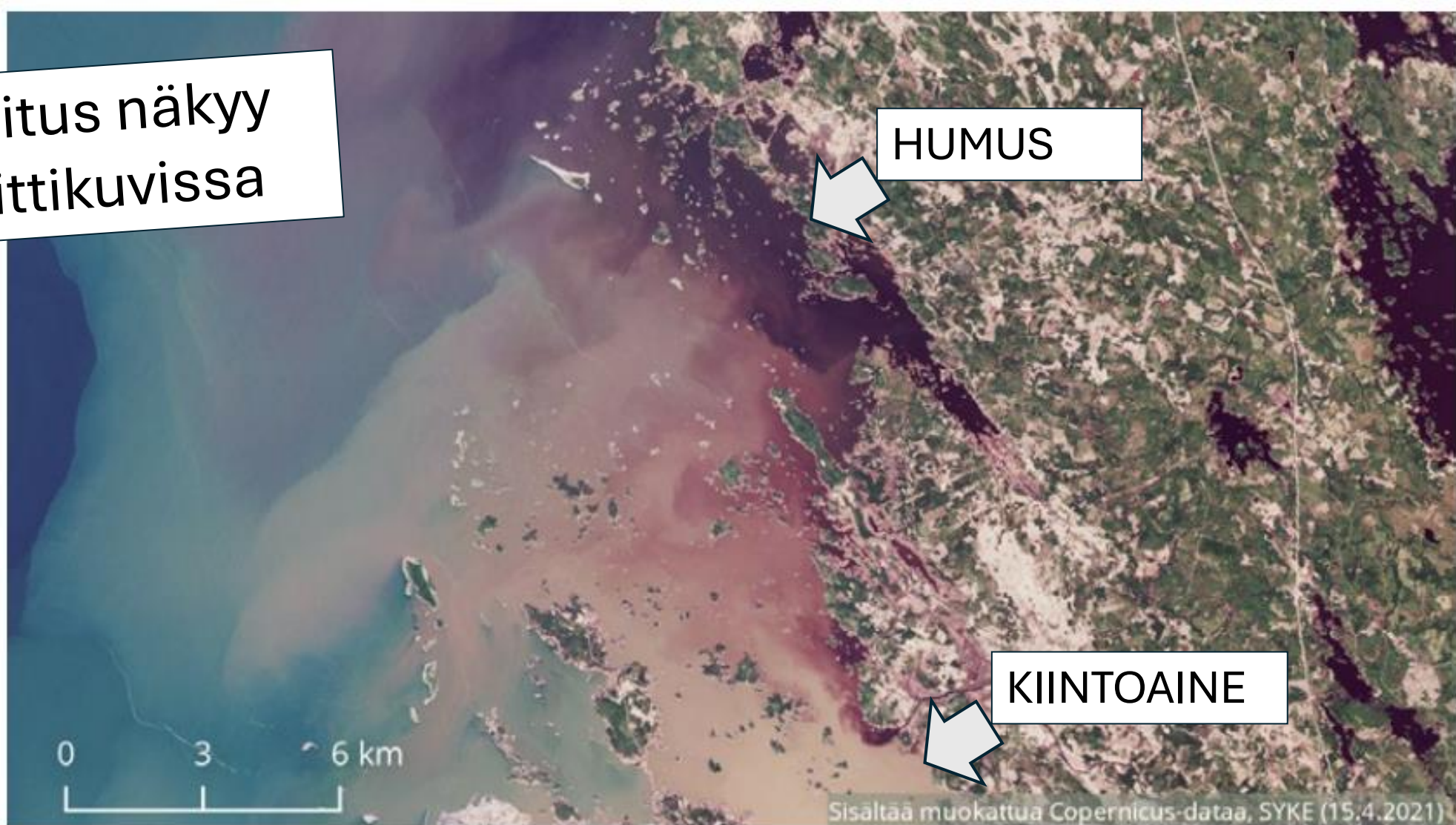
NYKYMETSÄTALOUS JOHTAA MERKITTÄVÄÄN HIILEN VUOTAMISEEN METSÄMAASTA ILMAKEHÄÄN JA VESISTÖIHIN

→ VESISTÖT TUMMUVAT
→ OSA METSÄSEKTORIN
ILMASTOPÄÄSTÖISTÄ KULKEUTUU
VESIEN KAUTTA ILMAKEHÄÄN CO_2/CH_4
JOPA 50-70% VESIIN PÄÄTYVÄSTÄ
HIILESTÄ VAPAUTUU ILMAKEHÄÄN
VESISTÖJEN KAUTTA
→ EI HUOMIOIDA LULUCF - SEKTORIN
KASVIHUONEKAASUINVENTAARIOSSA

TOC = total organic carbon /
Tummuminen voimakkainta ojitetuilla
turvemailla olevilla vesistöillä

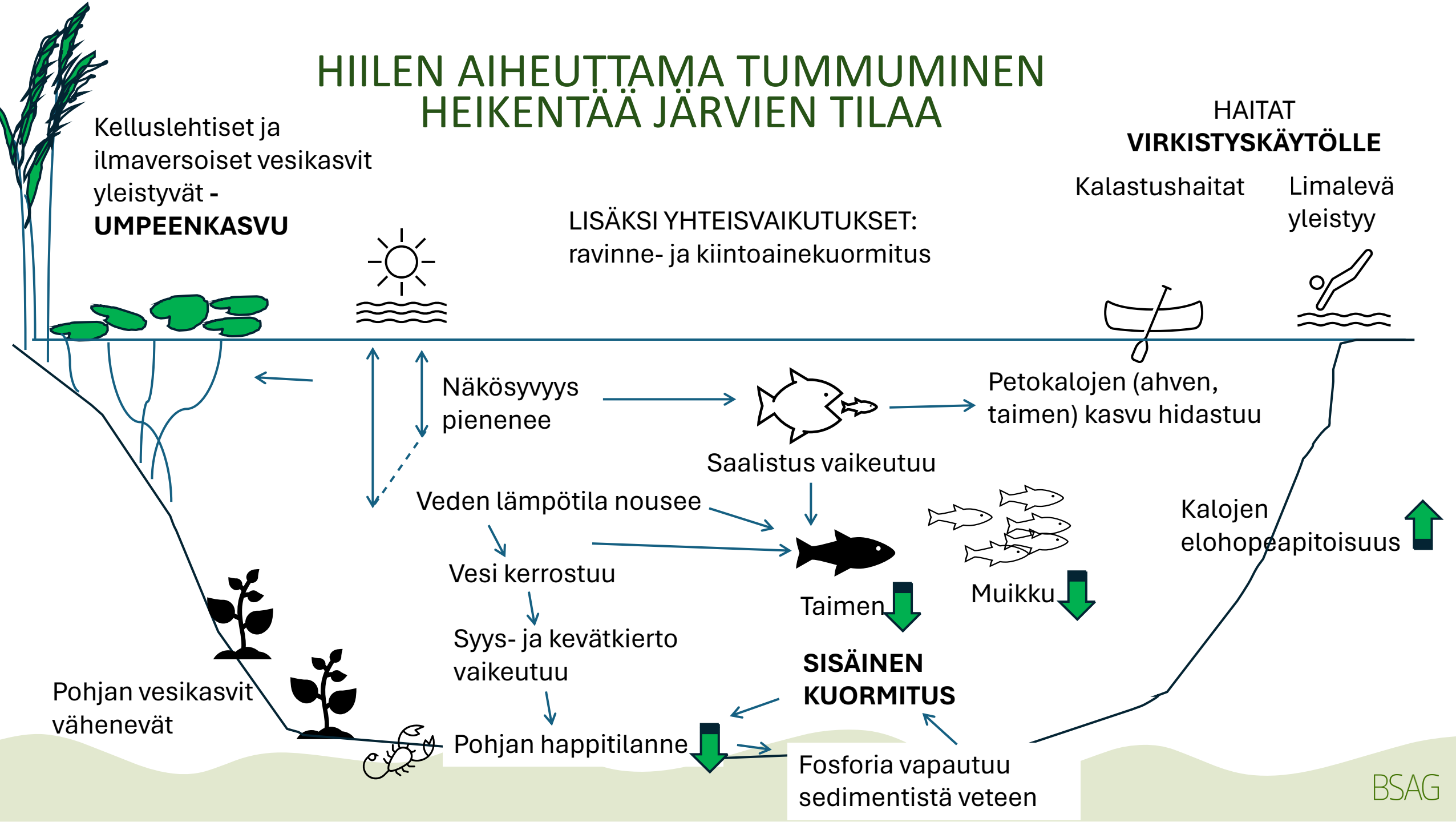

Kuormitus näkyy
satelliittikuvissa

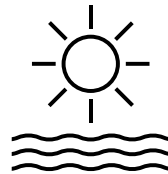

Kuva 1. Havainnekuva siitä, miten valuma-alueelta tuleva kuormitus vaihtelee samean ja humuksisen välillä. Eri ajankohtina samastakin joesta saadaan vaihtelevia humuksista tai sameaa kuormitusta. Kuvassa Satakunnan rannikon jokien edustoja Kokemäenjoesta Kellahdenjokeen. Kuvan lähde: USGS Landsat-ohjelma, SYKE (21.4.2021).

HIILEN AIHEUTTAMA TUMMUMINEN HEIKENTÄÄ JÄRVIEN TILAA

Kelluslehtiset ja ilmaversoiset vesikasvit yleistyvät -
UMPEENKASVU

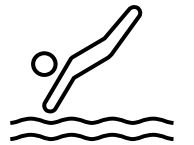
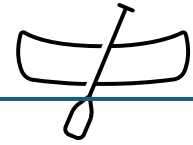

LISÄKSI YHTEISVAIKUTUKSET:
ravinne- ja kiintoainekuormitus

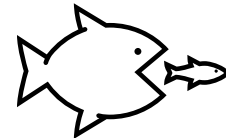
HAITAT
VIRKISTYSKÄYTÖLLE

Kalastushaitat

Limalevä yleistyy

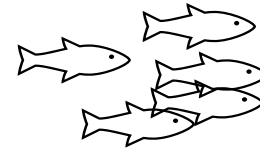
Näkösyvyys pienenee

Petokalojen (ahven, taimen) kasvu hidastuu

Saalistus vaikeutuu

Veden lämpötila nousee

Kalojen elohopeapitoisuus ↑

Vesi kerrostuu

Taimen ↓

Muikku ↓

Syys- ja kevätkierto vaikeutuu

SISÄINEN KUORMITUS

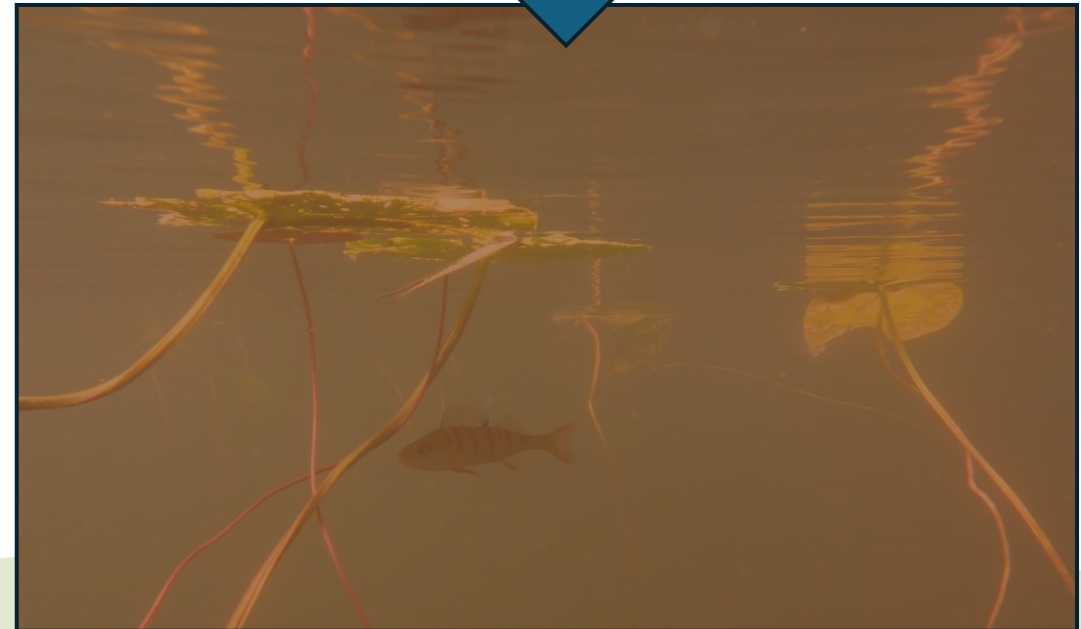
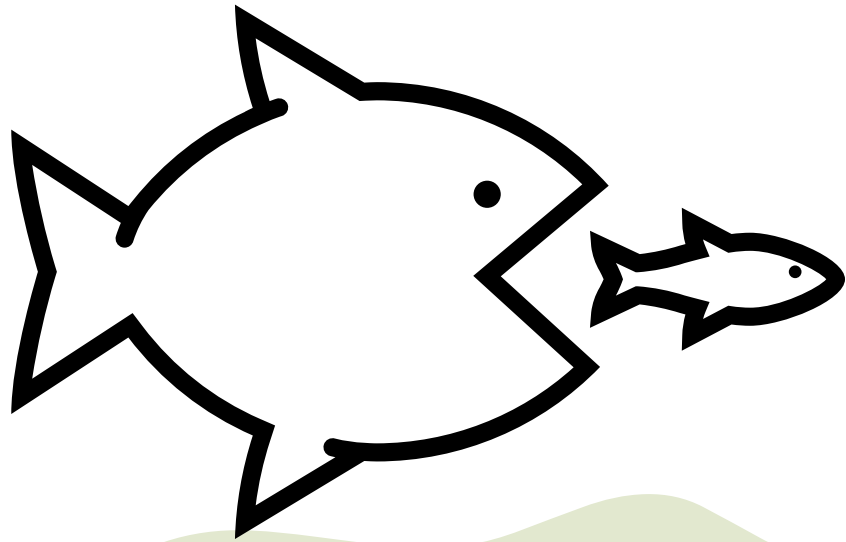
Pohjan vesikasvit vähenevät

Pohjan happitilanne ↓

Fosforia vapautuu sedimentistä veteen

TUMMUMINEN HEIKENTÄÄ MYÖS JO VALMIIKSI RUSKISTUNEIDEN VESIEN TILAA

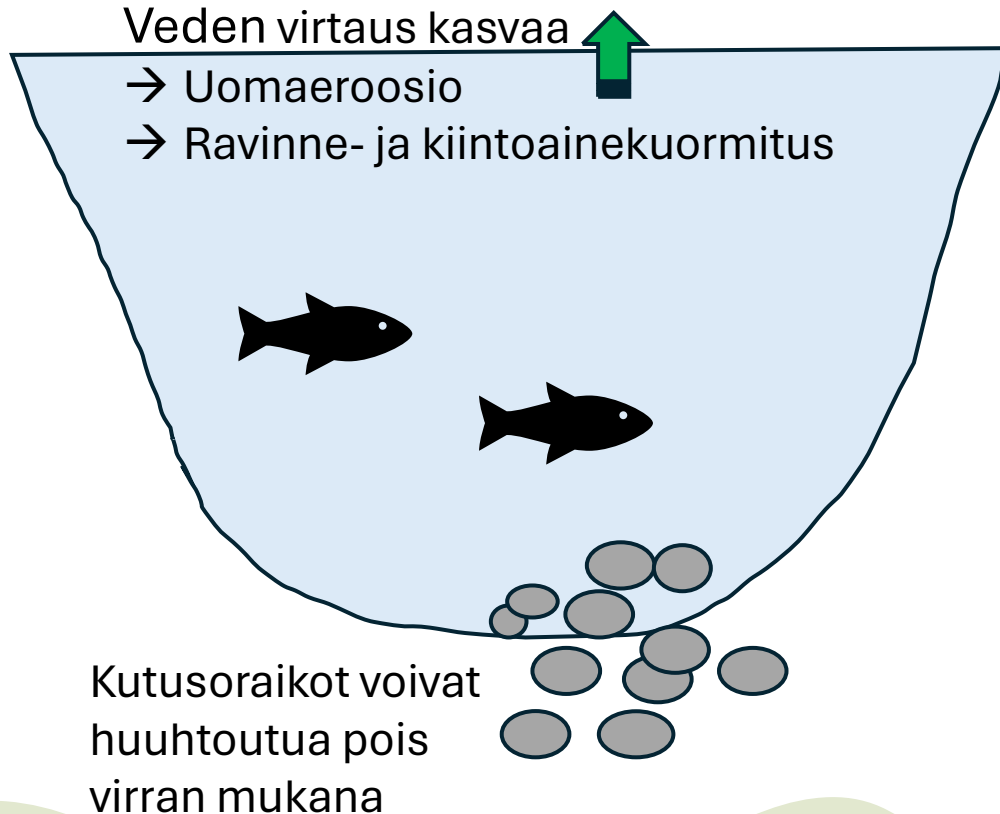
Saalista ei enää
yksinkertaisesti voi löytää
kun vesistö liian pimeä

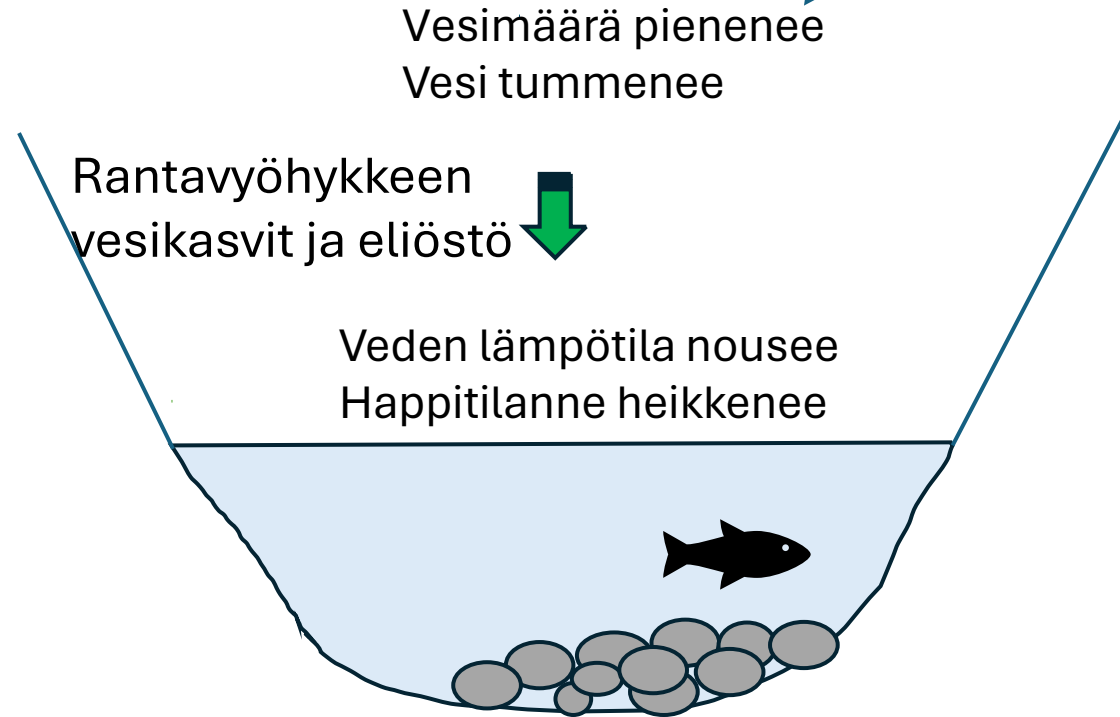
METSÄTALouden VAIKUTUS PUROIHIN

Ulkoisten riskien vaikutukset moninkertaistuvat kun vettä vähän

YLIVIRTAAMA

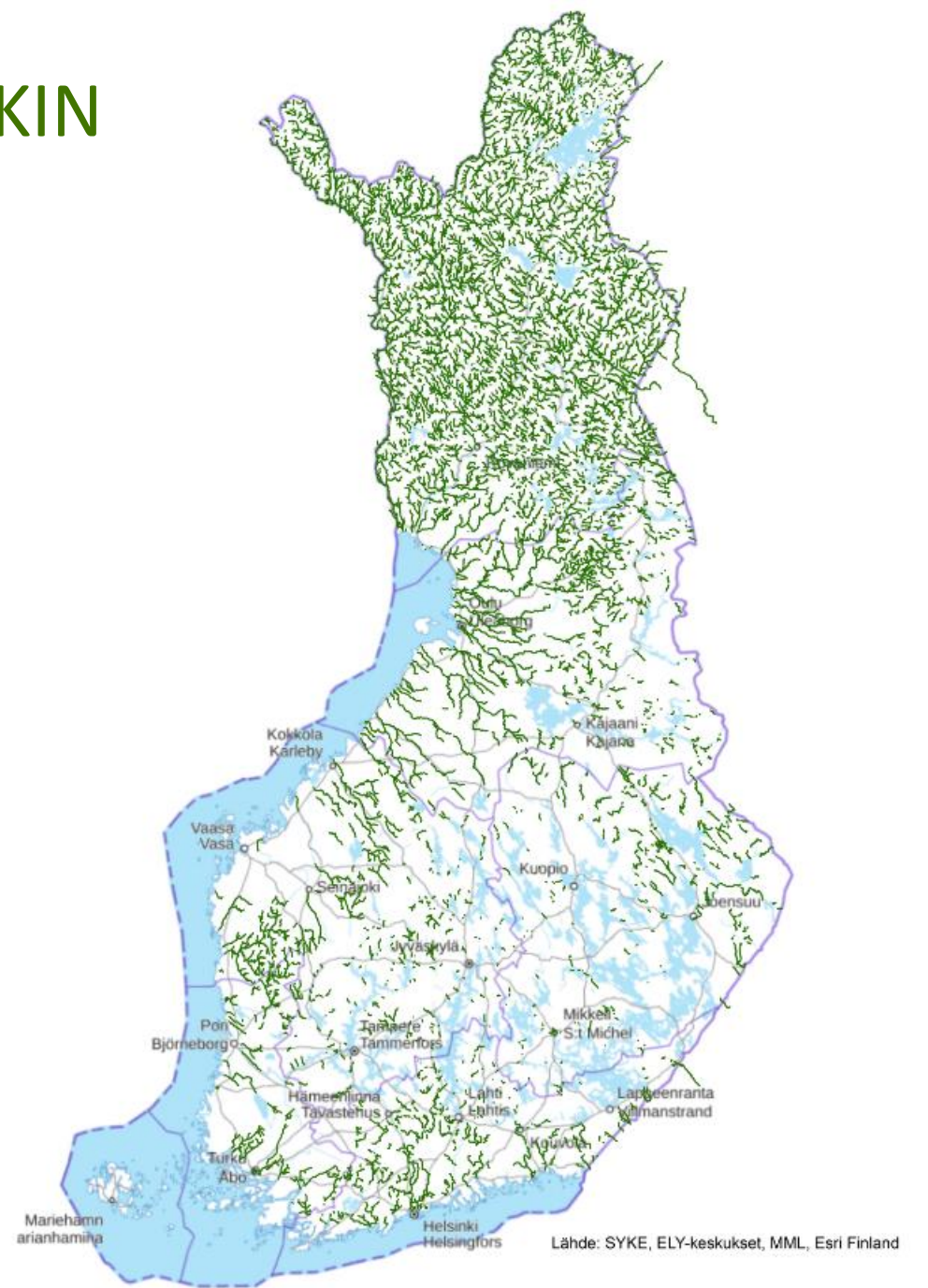
ALIVIRTAAMA

Lohikaloilla vaikeuksia selviytyä
Yli 23 asteen lämpötilassa
Erytisesti poikasvaiheet herkkiä
- VARJOSTUKSEN ja VEDENLAADUN MERKITYS

LOHIKALAPUROT VOIVAT OLLA HYVINKIN PIENIÄ KOOLTAAN

MIKÄ ON PURO?

- Puro = valuma-alue alle 100km², vettä ympäri vuoden (ei alarajaa valuma-alueen koolle)
    - voi olla kuivillaan hellejaksolla
    - voi olla noususteitä
    - voi näyttää kapealta ojalta
  - Noro = säännöllisesti kausikuiva uoma
  - Oja = kaivettu neitseelliseen maahan (Ojille ei PEFC:ssä ole suojakaistavaatimusta. Suosituksissa 1 m!)
- Annetaan uomille mahdollisuus palautua mutkitteluviiksi
- itsepuhdistuskyky

Uoman estetiikka ei vaikuta puron määrittelyyn. Vesimäärä on ratkaiseva: ”Onko uoma vesistettynä ympäri vuoden?”

Nämä molemmat puroja!

Perattua puroa on luultu ojaksi
–> ei ole jätetty suojakaistaa

PAHIMMILLAAN PUROT KUIVUVAT KOKONAAN

- Kuvissa sama puro yli- ja alivirtaamalla kesällä 2023

Purolla ei ole ekologista palautumispotentiaalia ellei vesitaloutta saada kuntoon

METSÄTALOUSTOIMET (UOMIEN PERKAUKSET, OJITUKSET JA HAKKUUT) YKSITOIKKOISTAVAT PUROELINYMPÄRISTÖJÄ

Vuosien saatossa **kiintoaine** tukkii virtavesien suvantopaikkoja ja peittää kutusoraikat alleen

Uoma yksitoikkoistuu, vesitilavuus laskee ja lämpötila nousee ja elinympäristöt vähenevät

Ravinto, kuten vesihyönteiset

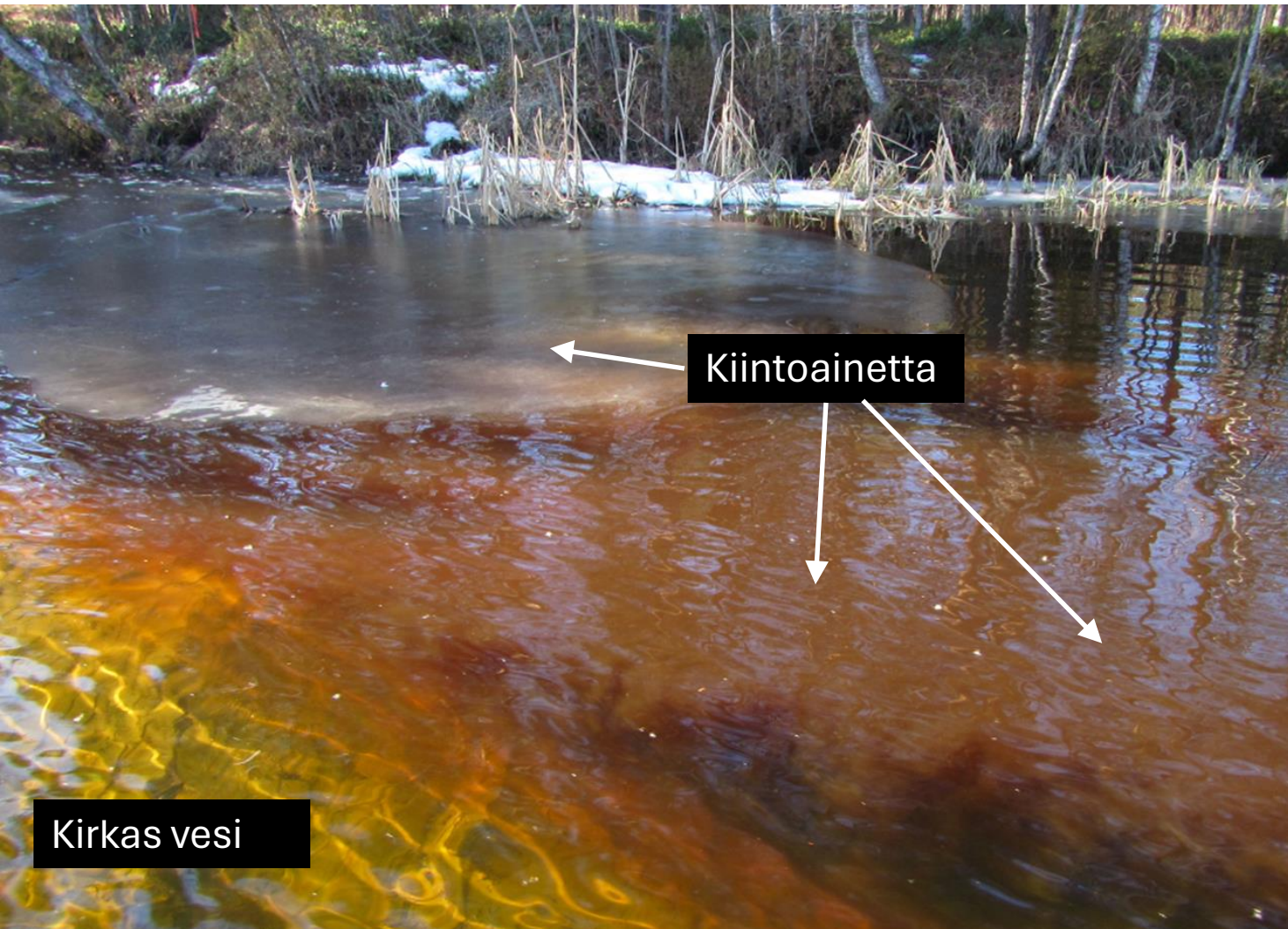
Kalasto, erit. lohikalat

Suojavyöhykkeellä valtava merkitys erityisesti puroille ja noroille
→ Lehtipuustoa tulisi saada lisää
- Lehtipuiden karike tärkeää hyönteisten ravintoa → kaloille ravintoa
- Tummuminen vähenee

Lohikalat haluaisivat talvella olla suvannoissa jääpeitteen alla, hitaampi virtaus – energiaa säästyy

Lohikalojen kutusoraikkoja ennallistetaan valtion ja yksityisten varoin

KIINTOAINE ON AINA HAITALLISTA, MUTTA MERKITYS SUURIN PIENISSÄ UOMISSA JA VESISTÖISSÄ SEKÄ TAIMENPUROISSA

Uhanalaisen järvitaimenen tila erittäin tukala helteiden takia, kalastaminen kiellettyä – "Tilanne on poikkeuksellinen"

Virtavesissä elävät lohikalat kärsivät näistä helteistä koko Etelä-Suomessa ainakin Kainuuseen asti.

Järvitaimen 2.8.2018 klo 07.52

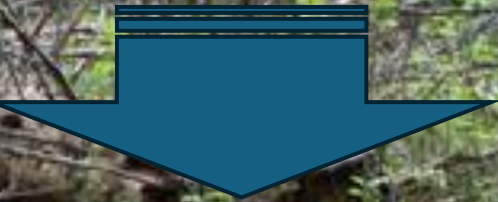
Kuva: Jarkko Riikonen / Yle

Uusittujen metsanhoidon suositusten talouspainotteinen suojavyöhyke ei riitä turvaamaan vesistöjä tai rantaluontoa!

Monimuotoisuutta suojavyöhykkeelle keskittämällä luodaan ekologisia yhteyksiä metsien välille

- Ajetaan niin kaukana vesistöstä ja uomista kuin mahdollista
- Jätetään pensaskerros, lehtipuusto, riistatiheikköjä – vähintään kaikki taloudellisesti vähäarvoinen puusto
- Keskitetään säästöpuut

Monimuotoinen ekosysteemi ranta- ja vesiluonnon välillä

Lukuisat vesihyönteiset munivat veteen

Kalat syövät hyönteisten toukkia

Vesiperhoset

- Päivänkorennot
- Koskikorennot
- Surviaissääsket

Toukista kuoriutuu aikuisia lentäviä hyönteisiä

Hyönteiset ovat lintujen ja lepakoiden ravintoa

Ennen

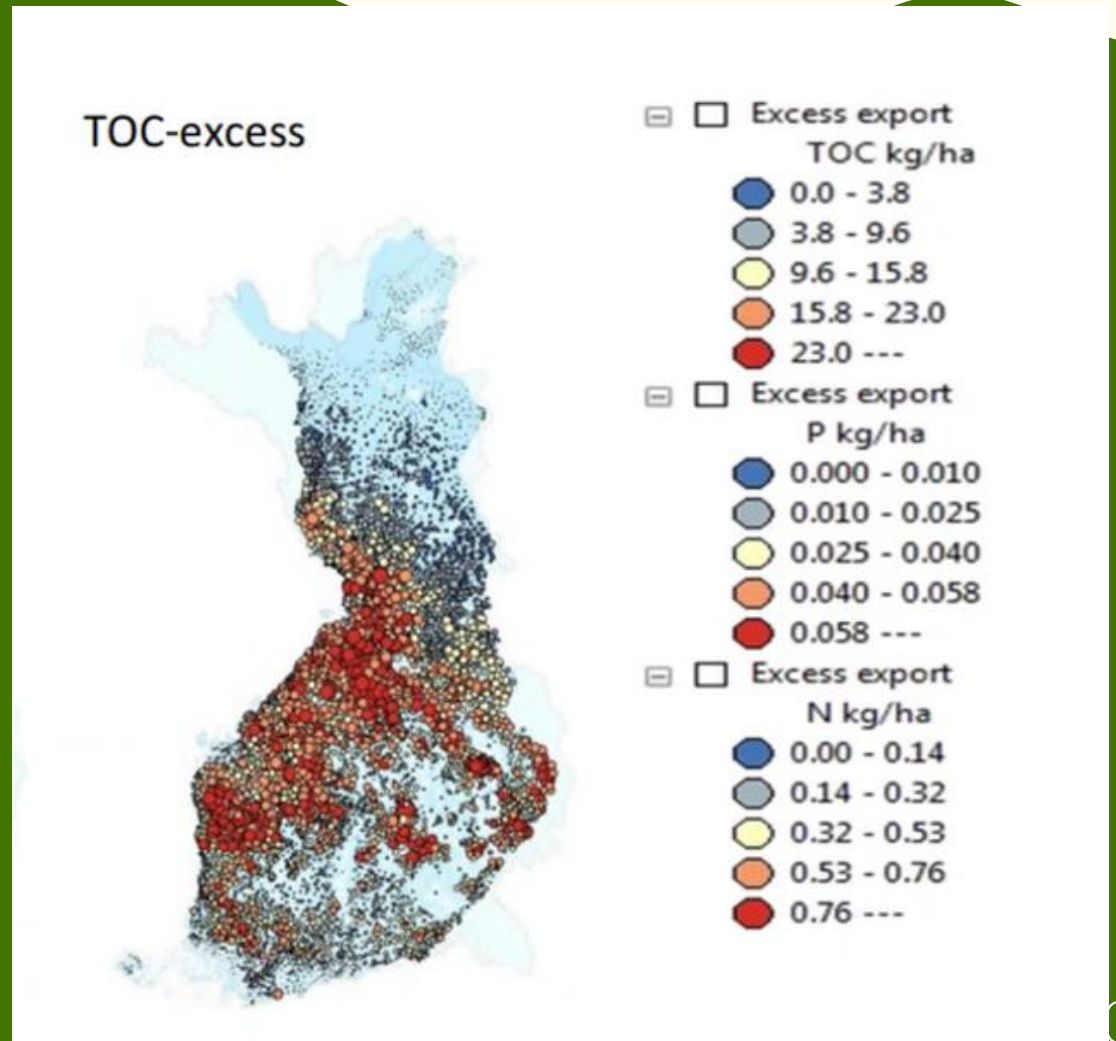
Jälkeen

Puroja perataan edelleen – samaan aikaan niitä ennallistetaan HELMI -rahoituksella

”

Aiemmin
toteutettujen
ojitusten aiheuttama
ns. ojituslisä
kuormituksena
merkittävä

Humuksen huuhtoutumista voidaan vähentää

- Lisäämällä sekametsien kasvatusta ja lehtipuuston osuutta erityisesti rantavyöhykkeillä
- Siirtymällä jatkuvaan kasvatukseen
- Vähentämällä kunnostusojituksia ja korjaamalla ojituksia – veden virtauksen hidastaminen

MITÄ OJILLE VOIDAAN TEHDÄ? "JOKAINEN TURHA OJA ON TURHA"

A) TARPEELLISET OJAT, SOPIVA KUIVATUSSYVYYS

→ METSÄNKASVU KOMPENSOI OJITUKSEN
ILMASTOHAITTOJA – EI TOIMENPIDETARPEITA

B) TARPEELLISET, MUTTA YLISYVÄT OJAT

→ YLIKUIVATTAMINEN ON RISKI MYÖS METSÄNKASVULLE
→ OJIEN OSITTAINEN TUKKIMINEN OPTIMAALISEEN
SYVYYTEEN

C) TARPEETTOMAT OJAT (EIVÄT EDISTÄ PUUN KASVUA)

→ ENNALLISTAMINEN

Koko ojitusalueen
ojat yli 2m syvyiset
- Tukkiminen
optimaaliseen
kuivatussyvyyteen
esim, putkipadoilla

Vesilaki sallii edelleen
myös jouto- ja
kitumaiden ojitukset,
vaikka niitä ei ole enää
vuosikausiin suositeltu

Ojituksista aiheutuu erittäin
merkittäviä vesistöhaittoja ja
ilmastopäästöjä!

UUDIS- JA KUNNOSTUSOJILLA SEKÄ OJITUSMÄTÄSTYKSILLÄ VALTAVA VAIKUTUS VESISTÖIHIN

Ojien syvyys edelleen usein liiallinen. Ojitusten tarveharkinnassa puutteita, koska metsänomistajien käsitykset ojituksen tarpeesta perustuvat pitkälti edellisen ojituksen ajankohtaan, ei todelliseen kuivatustarpeeseen.

Sammal + kasvillisuus estää metaanipäästöjä

Kuivatussyvyydeksi riittää 30-40 cm saralla loppukesästä

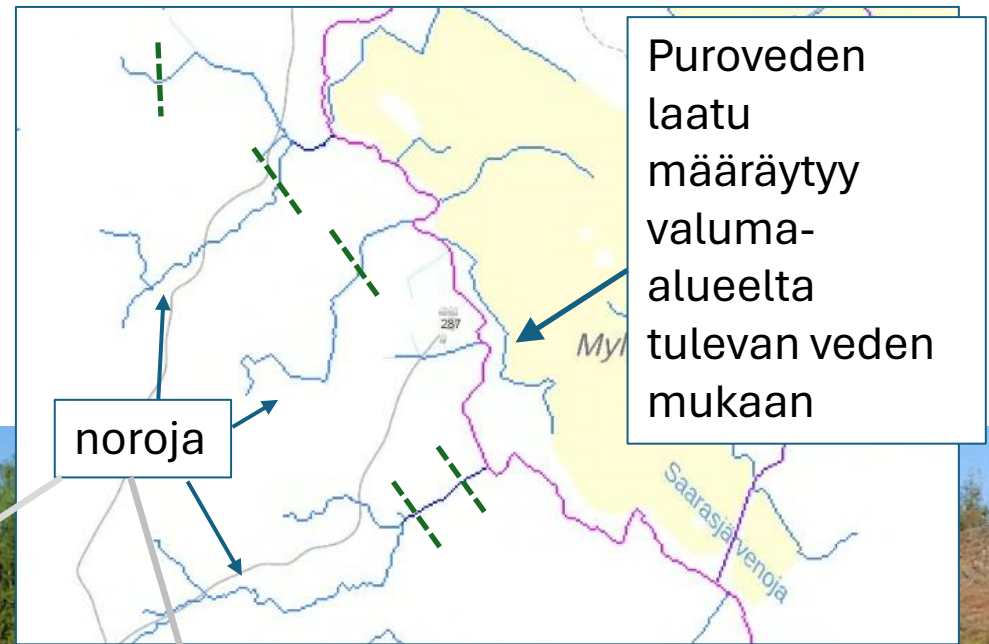
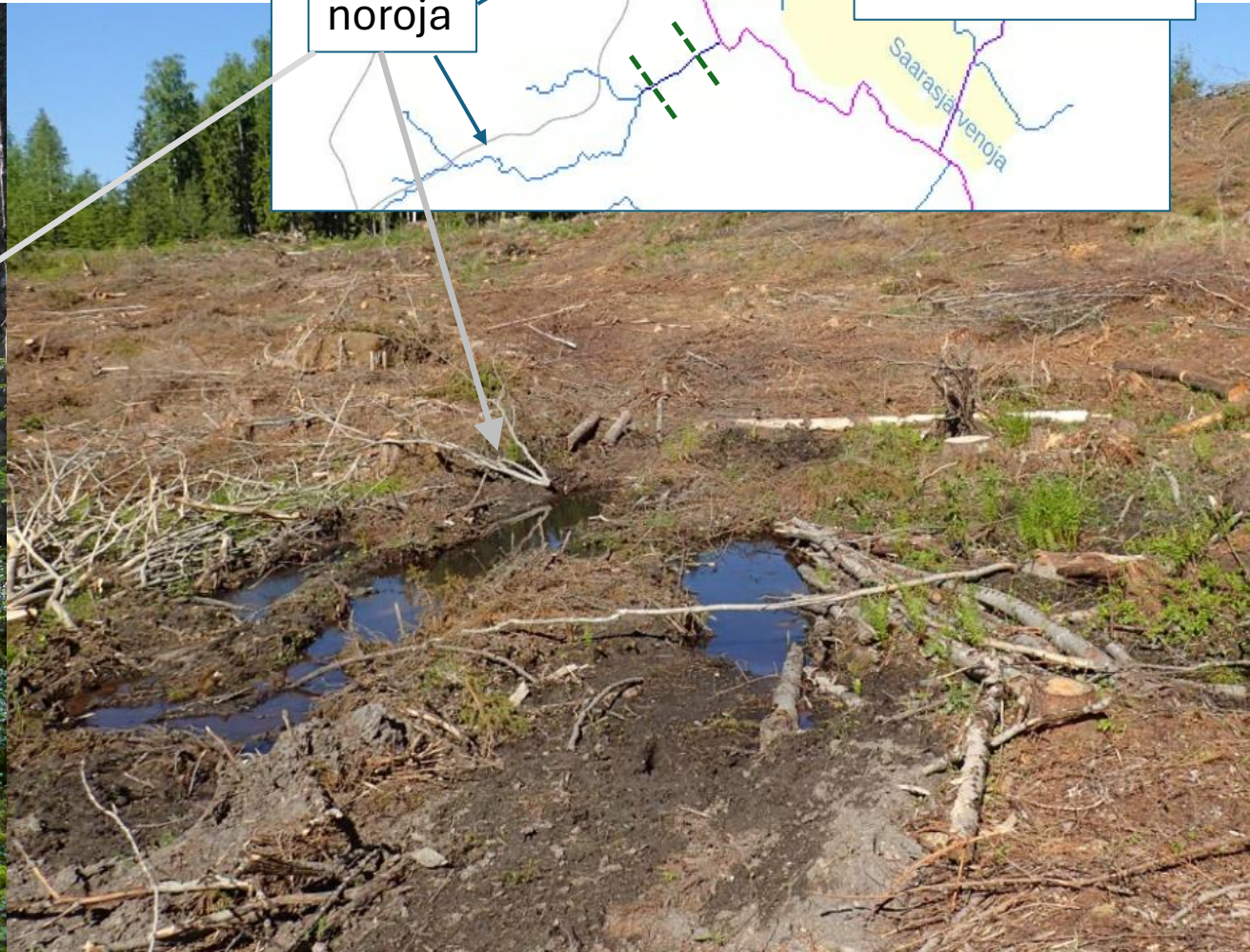
Noron perkaus johti
kuivatustarpeessa olevan
uomaston
tukkeutumiseen

Rinteessä oleva noro,
joka on tarpeettomasti
perattu

Kiintoaine on
tukkinut
kuivatustarpeessa

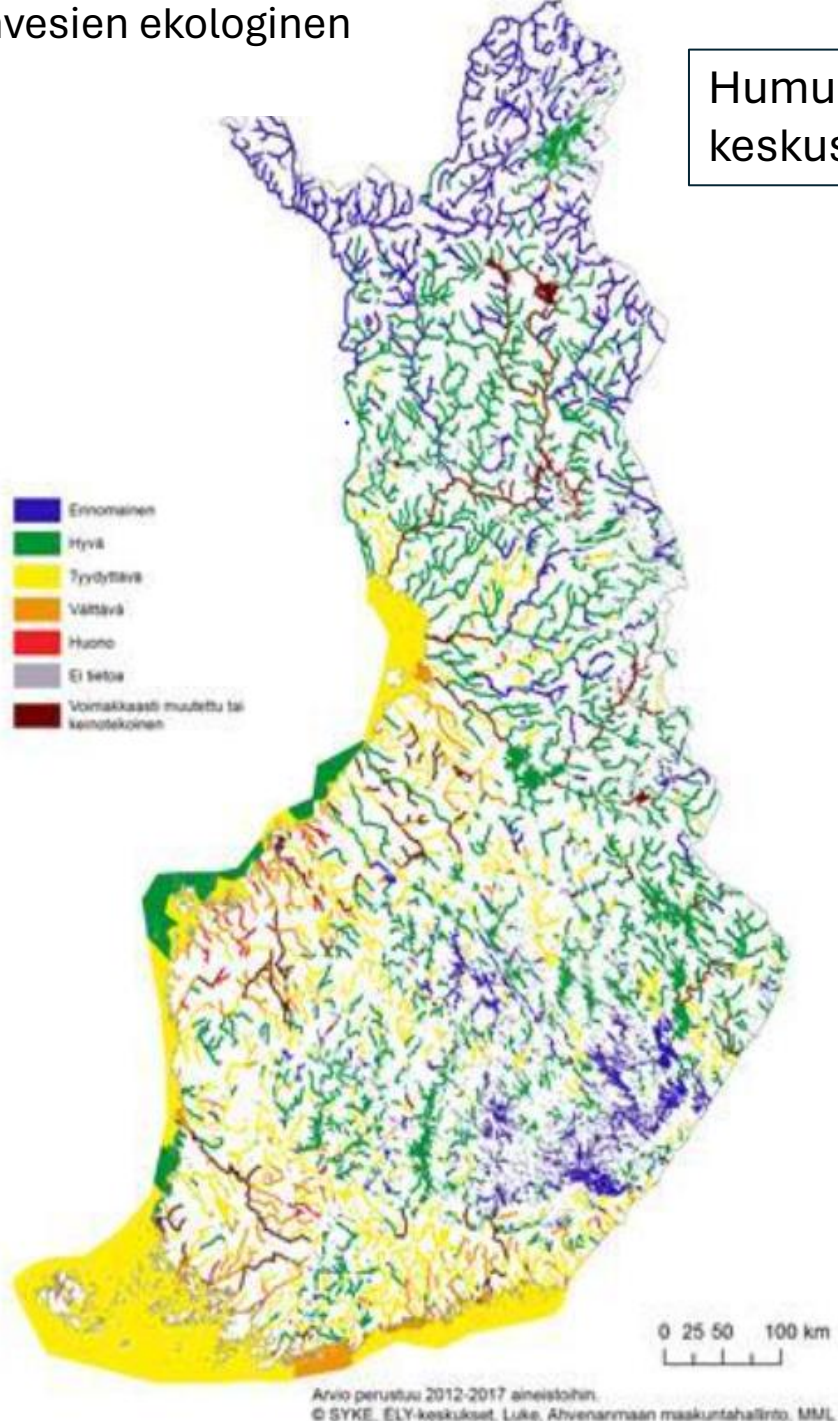

TÄRKEÄÄ KULKEA METSISSÄ NIIN ETTEI NOROJA KATKAISTA – SAMALLA TURVATAAN PUROJEN VEDEN VAIHTUVUUS

Pintavesien ekologinen tila

Humusta ei huomioida virallisessa ELY-keskusten vesien ekologisen tilan luokittelussa

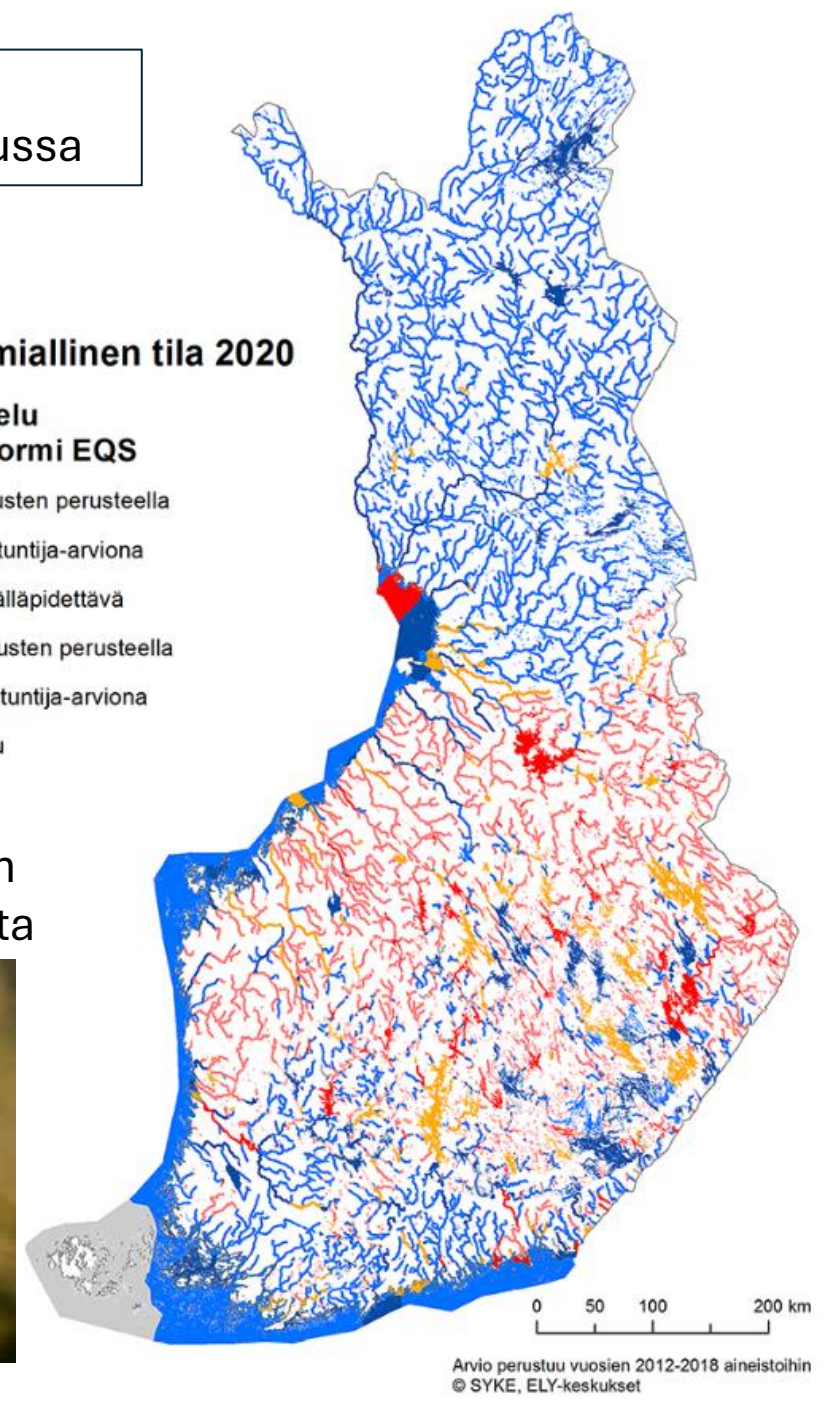

Pintavesien kemiallinen tila 2020

Elohopean luokittelu Ympäristölaatu-normi EQS

- EQS ylittyy mittausten perusteella
- EQS ylittyy asiantuntija-arviona
- EQS alittuu, silmälläpidettävä
- EQS alittuu mittausten perusteella
- EQS alittuu asiantuntija-arviona
- Luokittelu puuttuu

Elohopeapitoisuus mitataan
15-20 cm ahvenen lihaksesta

KIITOS!

Taina Ihaksi, BSAG
Projektijohtaja, Metsät
Taina.ihaksi@bsag.fi
p. +358 40 124 2219

METSÄTALOUDEN VESISTÖVAIKUTUKSISTA ON PALJON
UUTTA TUTKIMUSTIETOA

TÄRKEINTÄ ON ESTÄÄ EROOSIOTA, VÄHENTÄÄ MAAN
RIKKOMISTA JA TEHDÄ OJITUKSIA VAIN JA AINOASTAAN
SILLOIN KUN NIITÄ TODELLA TARVITAAN

- TÄSTÄ HYÖTYY LOPULTA MYÖS METSÄNKASVU